Q. D. B. V.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS

DE

HÆMORRHAGIA UTERI

QUAM

CONSENTIENTE

GRATIOSA FACULTATE MEDICA

ARGENTORATENSI

PRO LICENTIA

SUMMOS IN MEDICINA HONORES

ET

PRIVILEGIA DOCTORALIA

RITE OBTINENDI

SOLENNI MEDICORUM EXAMINI

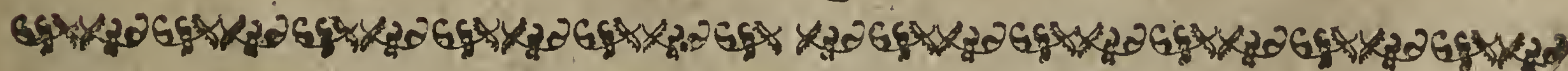
SUBJICIT

PETRUS JOSEPHUS OBERLIN

HAGENOENSIS

AD DIEM XXXI. JANUARII A. O. R. MDCCLXVII.

H. L. Q. C.

ARGENTORATI

Typis JOH. HENR. HEITZII, Univerſitatis Typographi.

DEO
PATRIÆ
PARENTIBUS
PATRONIS
ATQUE
AMICIS.

§. I.

UBi ſanguis ex aliqua corporis humani parte præter naturam *a*) profluit, *Hæmorrhagia b*) adeſſe dicitur, quæ quidem vox, quanquam illa quandoque levia ſolummodo ſtillicidia *c*), quale illud eſt quod a naribus fit & ſæpiſſime absque noxa eſt, indigitare ſolemus, proprie tamen vi derivationis *d*) non niſi impetuoſum & jugem fluxum, qui proinde etiam cum periculo fit, denotat.

a) Nam qui naturalis eſt fluxus, cujus unicum exemplum in catameniis habetur, nunquam hoc nomine inſignitur, uti nec ille, qui ex Medentis conſilio fit, ubi arte aut vena aut arteria ſecatur, debitoque tempore iterum clauditur.

b) Licet ſæpius a loco aut modo quo profluit, aliud nomen ſortiatur, uti hæmoptyſis, hæmorrhoides, &c.

c) Modicus talis ſanguinis fluxus Dioscoridi αἱμόῤῥοια, a ῥέω fluo, dicitur, Hippocrati vero ἔῤῥυσις, effluxus, ſ. σταλαγμός, ſtillicidium; quamvis & ſanguinem leniter e naribus manantem ſæpiſſime hæmorrhagiam ſimpliciter vocare ſoleat.

d) Deducitur enim a ῥαγῆναι, quod Hippocrati cum impetu & confertim prodire ſignificat, interpretante Galeno ἐν ταῖς γλώσσαις, cf. Gorræi *Defin. Medicæ p.* 16. *b.* & *p.* 548. *a.* Henr. Stephanus tamen in *Theſaur. Græc. Ling.* Tom. I. p. 156. "ab "activa voce commodius deduci exiſtimat, & quidem eam in uſi-

„tata passim significatione accipiendo, ut αἱμοῤῥαγεῖν sit idem ac „αἷμα ῥαγεῖν, pro αἷμα ῥῆξαι; " id est, sanguinem rumpere, nota Græcorum loquendi ratione.

§. II.

Hæmorrhagia oriri nequit, nisi soluta continentis vasis continuitate. Triplici hoc fieri posse modo, vulgo in scholis docemur. Ἀναστομώσει, qua orificia vasorum præter modum ampliantur, ut quem coërcere debebant liquorem elabi sinant, id quod vel a nimia debilitati orificii relaxatione, vel urgentis a tergo humoris copia & impetu usu venire solet. Διαπηδήσει, quando juncta glutine & intertextæ canalis fibræ ita a se invicem secedunt, ut fluidum per ipsa canalis latera exsudet, id quod accidit, ubi orificium quod transmittere sanguinem debebat, quacunque de causa ita arctatur atque stringitur, ut actus ad exteriora vi cordis & arteriarum sanguis, objectam sibi moram vincere impos accumuletur, quo tandem debilitatæ laterum vasis fibræ secedere a se invicem coguntur. Διαίρεσις tandem oritur, quando vel admota vi externa, vel ipsa interna sanguinis vi fibræ plane rumpuntur, ut elementa fibram constituentia quodam in loco a se invicem separentur, & qua data porta sanguis libere effluat. Cujus species Διάβρωσις, si acrimonia sanguinis fibræ exeduntur, dicitur.

§. III.

Hæmorrhagiæ licet ubique locorum ubi sanguinea vasa præsto sunt, oriri possint, maximeque in illis partibus quæ vasis abundant & tenuioris structuræ sunt, quales sunt choroidei plexus, membrana pituitaria, pulmones, &c. nullibi tamen frequentiores, ob causarum insignem varietatem, visceris ipsius structuram & multis externis injuriis expositionem occurrit, quam in utero, quippe qui laxus,

laxus, spongiosus, tota fere substantia vasculosus, magno sanguinis volumini recipiendo accommodatior est: quo & præter alias causas illud accedit, quod nullus in humano corpore locus sit, in quo partes contentæ minus premantur, quam pelvis feminæ, atque hinc omnis sanguinis quantitate excessus deorsum determinetur, notante BOERHAAVIO *a*).

a) *Prælect. Acad. ad propr. Inst.* T. V. P. II. pag. 5. & 53. ed. Gœtting. 1744. 8vo.

§. IV.

Quamdiu autem femininum corpus adhuc increscit, adeoque ad nutritionem & augmentum omnium suarum partium sanguine indiget, ipse sanguis non accumulabitur, neque adeo in debiliori aliquo loco exitum quærere necesse habebit. Utprimum vero versus perfectionis suæ terminum pervenit, quod circa decimum & quintum ætatis annum contingere solet, ruit ad minus resistentia uterina vasa superfluus *a*) sanguis, dilatationem in ipsis sive εὔρισμα, quod semper ἀναςόμωσιν vasorum præcedit, causabitur, ipsoque tandem luminum renixu superato, profluit, vera ἀναςομώσει, non vero quod FREINDIO *b*) placet, διαιρέσει.

a) Quæ enim contra menstruorum theoriam, quam a plethora deducunt scholæ, allata sunt ab aliis dubia, non sufficere ad illam convellendam videntur. Placeret sententia ASTRUCII, dummodo eam Anatome magis confirmaret. Ceterum ejus conjectura, quam habet, *Traité sur les Maladies des Femmes* L. I. Chap. II. §. VI. menstruam purgationis sanguineæ periodum non a prima origine & ex naturæ instituto contingere, sed ortum suum molliori vitæ rationi debere, non inconcinna mihi videtur, præcipue si cum eis comparentur, quæ de degeneratione & varietatibus hominum & animalium, inprimis a statu domestico & longa a prima stirpe distantia oriundis egregie passim differit BUFFON. *Hist. Nat. Univers.*

b) *Emmenolog.* pag. 76.

§. V.

Fluxus hic ſtatis menſtruis periodis rediens ſumme neceſſarius ſequiori ſexui eſt, & ſi rite procedat maximopere ſalutaris. Accidit vero quam ſæpiſſime, ut multis modis negotium iſtud turbetur, dum vel debito tempore evacuatio non prodit, vel nimis parca quantitate, vel & nimia, qui ultimus demum affectus proprie *hæmorrhagia uteri* vel *immodicus menſium fluxus*, aut *profluvium menſium a)* aut *Menorrhagia b)* dicitur. *c)*

a) MAGIRI *Patholog.* L. II. S. 4. c. 32. GORTER *Comp. Med.*

b) SAUVAGES *Noſol. Meth.* Claſſ. IX. Gen. VI. Spec. 3. 6. 8. de quibus ſolis hic agimus.

c) Compendii gratia quemcunque ſanguinis ex utero nimium fluxum uno titulo effero, licet haud inutile ſit, uti quidem Cel. ASTRUC fecit. *Malad. des Femmes* T. II. L. I. Ch. IX. §. 1. inter *menſes immoderatos*, qui aliquam periodum ſervant, & inter *ſanguinis profluvium copioſius* (*perte de ſang*,) & *Stillicidium parcius* (*Suintement*) diſtinguere, & a copia, duratione, frequentia, totidem diverſos gradus morbi conſtituere. De hæmorrhagia uteri veſiculari cf. MAURIT. HOFFMANN in *E. N. C.* Cent. IV. Obſ. CXI.

§. VI.

Neque tamen protinus omnis menſtruatio, quæ nobis immodica videtur, morboſa pronuncianda eſt: rurſus aliæ profluvium modicum, quod aliis maxime naturale eſt, minus ferunt. Dandum eſt aliquid climati & cœli ingenio, nam non ubique æqualiter purgantur, ſed quo magis regiones ad æquatorem accedunt; eo magis plerumque ob clementiorem aërem rarefacta incolarum corpora fluxum hunc patiuntur. Nam HIPPOCRATES *a)* græcarum feminarum menſes duabus heminis ſive viginti unciis æquat: Hiſpanarum quatuordecim aut ſedecim unciis FITZGERALD *b)*, Occitanarum unciis octo ad decem IDEM *c)* unciis octo ad ſedecim ASTRUC *cc)*, unciis duodecim SAUVAGES *d)*, Batavarum unciis ſedecim in corporibus mollibus,

libus, at in strictis ne quidem quinque GORTER *e*), Anglarum testæ ovi anserini capacitate SYDENHAM *f*), unde miror FREINDIUM *g*) ad usque libram & duas tertias illorum pondus determinare. Viennensium puellarum menstrua ab unciis tribus ad decem æstimat DE HAEN. *h*) Grœnlandis feminis plane nullos esse menses ferunt. *i*) Sic & Lappones multæ nunquam menstruum fluxum experiuntur, aliæ æstate tantum. *k*) Post hæc vitæ quoque genus & ipse corporis habitus multum in hoc negotio discriminis faciunt, nam quæ aut laute aut otiosæ vivunt, quæ laxæ structuræ sunt, aut igne admoto pedes fovendo sanguinem versus inferiora trahunt, multo copiosiorem præ laboriosis, exercitatis, strictis, tenuiter viventibus, fluxum experiuntur.

a) περὶ γυναικείων L. I. Sect. 15.
b) in Dissert. *de Catameniis.* Monspel.
c) ibidem, & LIEUTAUD *Synops. univ. Prax. med.* I. p. 448.
cc) *Malad. des Femmes* T. I. Edit. Aven. 1763. pag. 18.
d) *Nosolog. Meth.* Class. IX. G. VI. Sp. 3.
e) *Syst. prax. Med.* T. II. *morb. partic.* p. 164.
f) *Process. integr. in cur. morb. in Oper.* p. 502.
g) *Emmenol.* p. 83.
h) *Rat. Med.* P. IV. Cap. VI. p. 204.
i) PECHLIN *Obs. Phys. Med.* L. I. Obs. 34.
k) LINN. *Flor. Lapp.* p. 324.

§. VII.

Ergo qui Medici auxilium requirit catameniorum fluxus, actionibus quibusdam læsis cognoscitur, si enim bene ferat etiam uberiorem fluxum muliebre corpus, morbosus non censendus est. Præter horrorem, dolores lumborum tensivos, & sensum ponderis inducentes, languorem corporis & cephalalgiam, quæ moderato etiam fluxui sæpius adesse solent, observatur color corporis vitiatus, cadaverosus, cachexia, appetitus prostratus, sitis, imbecilli-

tas, somnus turbatus, vasorum subsidentia cum pulsu celeri, ardores febriles interni, extremitatum refrigeratio, urina pallida, alvus obstructa, dyspnœa, syncope, convulsio, pedum œdema, quod tandem in ipsam inter cutem aquam terminatur, aut in fluorem album, hecticam, atrophiam abit, quorum symptomatum plurima non laxitatem modo & debilitatem uteri, sed spasmodicas quoque stricturas nervearum & vasculosarum partium adesse ostendunt, unde simul patet ratio, cur sensibiliores feminæ & quæ tenerioris structuræ sunt, hypochondriacæ & hystericæ, magis huic affectui quam aliæ obnoxiæ sint. Ipse sanguis *a*) qui effluit non semper idem, mox enim sincerus exit atque floridus, mox autem, ubi nempe diutius moram nectere coactus fuit, quod sæpe ad aliquot mensium spatium extenditur, luridus, coagulatus atque grumosus, sub finem morbi lentus & glutinosus, sæpe etiam valde dilutus, serosus, quando simul aliis excretionibus, urinæ, sudoris imminutis, liquores qui per alias vias expelli debebant, huc determinantur.

a) Sanguis menstruus an ex utero an vagina veniat, hujus loci non est disquirere. Ipsum venosum esse ii tantum concedere posse videntur, qui cum ASTRUCIO catamenia ex appendicibus cæcis venosis uteri derivant.

§. VIII.

Proxima hujus affectus causa, prouti ipsorum mensium regularium in ἀναστομώσει sed nimis aucta quærenda est. Quæ iterum vel nimiæ orificiorum laxitati, vel plethoræ commotæ, vel utrisque, vel nimiæ sanguinis dissolutioni & tenuitati, vel obstructioni hepatis, lienis, aut mesenterii, in quo casu necessario plus sanguinis ad uterum deferri oportet, suam debet originem. Remotiores autem & occasionales causæ sunt omnia illa, quæ aut nimiam sangui-

ſanguinis copiam generare, aut cruorem attenuare, aut in motum ciere, aut obſtruere abdominalia viſcera, aut vaſorum uterinorum oſtia debilitare valent. Hinc valde calens aër, otioſa vita, motus vehemens in inſueta, aut validus niſus, *a)* ſternutatio, *b)* cachinnus & vomitus valentiores, cibus probe nutriens, potus calefaciens, veneris exercitium nimium, animi pathemata fortiora, emmenagoga & peſſaria *c)* acria, ſtimulantia, aliæ evacuationes ſuppreſſæ malum hoc plethoram vel cauſando vel commovendo producunt. Debilitas vero orificiorum, quibus arteriæ in uterum hiant, vel in ipſa laxa ſtructura, vel in præcedente laborioſo aut frequenti partu, poſt quem uterus ſe non ſatis conſtrinxit, nec ad naturale robur iterum pervenit, vel in ſanguinis vi, qui nimis diu urgendo elaterem vaſorum infringit, cauſam ſuam invenire poteſt, quæ ratio eſt, cur ſæpius illæ puellæ, quæ diutius ſuppreſſionem catameniorum paſſæ ſunt, tandem ubi ſanguis clauſtra rupit, hæmorrhagiam talem nimiam experiantur, præſertim quando incaute menſtrua apud puellas nubiles ſollicitando, balneis frequentibus uterina vaſa debilitant, ut dein nimia copia & ſingulis fere ſeptimanis redeant. *d)* Idem & illis feminis uſu venit, quæ circa ſeptimum ætatis annorum ſeptenarium conſtitutæ, quo parere utplurimum ceſſant, inhibita per aliquot menſes evacuatione ultima vice large ſatis menſtruantur, nec poſthæc unquam fluxui huic obnoxiæ ſunt: id quod tamen quandoque cum magno periculo fit, præcipue ſi in plethoricis ſubjectis & boni habitus neglectis venæſectionibus, circa ſexageſimum annum ſubito & inexpectato redit, ubi vix arte compeſcenda ſanguinis fluenta fatalem tandem hecticam & convulſionem amiſſo fere omni vitali liquore inducunt. *e)*

a) Tale exemplum habet FORESTUS L. 28. Obſ. 16.
b) HILDANUS Cent. 3. Obſ. 58.

c) VARAN-

c) Varandæus de *Morbis Mulierum*.
d) van Swieten *Comm. Tom. IV.* p. 429.
e) Brookes *General practice of Physic* Vol. II. p. 107. ed. 4ta.

§. IX.

Fiunt vero & alia ſanguinis ab utero profluvia, quæ non ſponte ſua, ſed ab externis cauſis producuntur, vaſorumque diæreſin pro ſua proxima cauſa agnoſcunt. Nam poſtquam utero fœtum excuſſit mater, ſequi debet annexa infanti umbilicalis funiculi ope placenta, quæ cum utero firmiter vaſis ſuis hæreat, ſolvi inde niſi ruptis vaſis nequaquam poteſt, hinc ſanguinis poſt partum fluxus, quem Lochia vocant. Hæc nimia ſæpius & magna cum virium jactura atque periculo contingunt. Eaque res eo magis periculoſæ plena eſt aleæ, ſi heterogenea poſt partum in utero remanſerunt, quæ aut uterum irritando, aut æqualiter contrahi impediendo fluxum ſiſti non permittunt. Itaque ſi aut tota placenta ab uteri ſuperficie ſoluta quidem, ſed in ejus cavo remanens, aut portio ſaltem illius intus hæſerit, aut congrumatus ſanguis, aut caput aliave pars infantis, quem per partes eximi neceſſum fuit, aut integer alter infans, ſoluta jam prioris ex obſtetricantis errore placenta, aut mola præſens fuerit, hæmorrhagiam talem oriri oportet. Simile periculum minatur, ſi prævia in partu placenta eſt, ſi avulſa ante partum ob funiculum aut nimis brevem aut circum infantis collum flexum, ſi majus aliquod vas ruptum fuerit, ſi vulneratus funiculus, *a*) ſi manus obſtetricantis ruditer uterum tractaverit & vellicaverit, ſi ipſe uterus ruptus ſit, ſi femina abortum vel mala fortuna paſſa ſit, vel nefandis artibus *militia digna perire ſua b*) provocaverit, quem plerumque hæmorrhagia præcedit eo periculoſior, eſt, quo propior femina naturali partus tempori eſt. *c*) Accidit etiam quandoque, ut ſi feminæ lochia non ſuffi-

sufficienter fluxerint, post aliquot menses magna oriatur hæmorrhagia, animi deliquiis stipata, non cessans donec congrumatus sanguis molam simulans excretus sit. *d*)

a) Licet enim constet, funiculi versus placentam deligationem non necessariam esse; hæmorrhagia tamen ab isto ante perfectum partum vulnerato oriri potest. vid. LA MOTTE *Traité des Accouchemens* L. III. Ch. 8. Obs. 211.

b) OVID. *Amor.* L. II. El. 14.

c) MAURICEAU *Maladies des Femmes grosses* L. I. C. 21.

d) BROOKES *l. c.* p. 107.

§. X.

Uterinæ hæmorrhagiæ, quum adeo causis inter se differant, variis origini mali respondentibus modis tractandæ sunt. Præcipuum tamen & præsentaneum auxilium, prouti aliis sanguinis fluxibus in secta vena est. Quæ quidem, si omnem inde quæ sperari potest opem obtinere velimus, cum grano salis administranda est. Namque in ipso paroxysmo adhiberi non debet, nisi adeo vehemens sit, ut de summa profusione atque de lipothymiis timendum sit. Tum vero in brachio aut salvatella in dorso manus, ceu loco ab utero remotissimo, non vero quod WALLÆO *a*) placet, in pede revellendi scopo pertundatur vena, sanguisque non jugiter sed repetitis vicibus emittatur, & ut bene monet ALLEN, *b*) digito per vices vulnusculo imposito. Ita enim successive sanguis ab utero derivatur, illiusque vasis tempus conceditur, quo se contrahere & claudere sensim orificia sua possint. Certe hac ratione magis proficuas esse experientia edoctus LIEUTAUD *c*) affirmat, & idem ALLENIUS *d*) multas se vidisse asseverat, quæ hoc modo detracto multo sanguine convaluerunt, cum nullis aliis remediis reprimi posset fluxus. Atque cum eo consentiunt fere omnes practici. Nam quod ETTMÜLLERUS *e*) venæ sectionem culpat, quia fluxum ve-

hementiorem reddit, id eo in caſu viro largimur, ſi paroxyſmo non adeo vehementi, in eo ipſo adminiſtretur. Si enim neceſſitas non urgeat, extra paroxyſmum moderandi & diminuendæ plethoræ ergo in uſum vocata ſemper magis profuiſſe obſervata eſt. Si autem jam adeo debilitata ſit ægra, ut ſine præſentaneo vitæ diſcrimine nil ſanguinis amplius amittere poſſit, tunc præſtat manuum in aqua tepida detentione, (non enim perſpicio, cur LIEUTAUD *f*) frigidam ſuadeat, quæ ſanguinem verſus interiora repellit,) aut cucurbitulis ſiccis ad remotiora loca, ex HIPPOCRATIS *g*) conſilio ad mammas, vel monente GALENO *h*) infra illas, aut juxta alios ad hypochondria admotis ſanguinem avocare, licet illas prouti & extremorum ligaturas evitare, neſcio cur jubeat BROOKES. *i*) Nimium menſium profluvium a venereo contagio ortum inunctionibus mercurialibus feliciter ſuſtulit FITZGERALD. *k*)

a) *Meth. Med.* L. XV. C. 3.
b) *Synopſ. Med. Pr.* C. XIV. Art. 21.
c) *Synopſ. univ. Prax. Med.* P. I. p. 454.
d) *loc. cit.*
e) *Opp.* T. I. p. 553. a.
f) *loc. cit.* p. 454.
g) Sect. V. Aph. 50. & *Epidem. II.* 6.
h) *Comment. in hunc Aph.*
i) *Gen. Pract. of Phyſic.* Vol. II. p. 226.
k) *Maladies des femmes.* *Paris* 1758. p. 69. 70.

§. XI.

Solent & alias excretiones augendo niſum ſanguinis ab uterinis vaſis avertere. Quod alii laxantibus faciunt, & præcipue quidem laudante ETTMÜLLERO *a*) rhabarbaro, quia adſtringente ſimul virtute pollet. Videntur tamen hæc prouti etiam clyſmata, extra paroxyſmum potius locum habere, quum in eodem fluxum ſanguinis magis adhuc ad affectam partem determinent. Si tamen

ſpaſmi

ſpaſmi adfuerint, in illis demulcendis clyſmata egregie ſe gerunt. Lene laxans adſtringentibus fere ſemper a practicis præmitti FREINDIUS monet. *b*) AILHAUDI vero draſticum pulverem, panaceam iſtam ſi Diis placet, cujus ipſe hoc in morbo ad octodecim uſque doſes exhiberi vult, nemo niſi audax empiricus propinaverit. Vomitoria eo ſolo in caſu, quo SAUVAGES *c*) profuiſſe vidit, accedentibus nempe nauſea & cardialgia, viribus adhuc integris, concesserim, alias enim commovendo corpus ſanguinem magis in motum cient. In refractiſſima tamen doſi ad granum nempe quavis vice Ipecacuanham laudant BROOKES *d*) & LIEUTAUD, *e*) eoque modo etiam adhibitam fuiſſe puto in illo caſu quem FITZGERALD *f*) narrat. Alii malunt ad perſpirantia cutis vaſa humores allici, atque diaphoreticis fixis, pulveribus & potionibus temperantibus, & ſimilibus utuntur. Quæ quidem lenia diluentia præcipue tunc conducunt, ſi orgaſmus ſanguinis moderandus eſt, in quo caſu nitrum, camphora, lene citri acidum, emulſiones in quibus amygdalarum loco avellanas ob majorem vim ſtypticam recipere ſolent, julapia, hordeata, levia juſcula & gelatinæ egregii effectus ſunt: nec hæſitarem MEADIUM *g*) & WERLHOFIUM *h*) ſequi, & compeſcendis his motibus corticem opponere. Fortiora vero ſudorifera, roob ſambuci, juniperi, aromatica, quæ quibuſdam præcipue mulierculis placent, cum ſanguinem in majorem adhuc motum cieant, nunquam adhibeantur, de quibus ſolis FREINDIUM *i*) loqui puto, quando contra ETTMÜLLERUM diaphoreticorum uſum improbat, quum ſanguinis quam metuit rarefactio & expanſio ab his modo fortioribus metuenda ſit. Ubi vero nimia ſanguinis tenuitas in cauſa eſt, incraſſantibus utendum eſt & mucilaginoſis, Gummi Arabico, Tragacantha, Ichthyocolla.

a) *loc. cit.*

b) *loc. cit.*

c) *Nosol. meth.* T. III. P. II. p. 56.
d) *Op. cit.* p. 226.
e) *l. c.* p. 454.
f) *Maladies des Femmes* p. 319. Obs. 1.
g) *de Imperio Solis & Lun.* C. III. p. m. 73. ed. Götting. 1748. Tom I. & *Monit. & Præcept. Med.* C. XIX. Sect. II.
h) *de Febribus* p. 53.
i) *Emmenol.* p. 132.

§. XII.

Hoc modo si causis probe obviam itum est, adstringentia demum leniora, aut pro re nata fortiora in usum vocari possunt. Corallia præparata, aut eorum tinctura aut syrupus, Granatorum syrupus, syrupus Myrtinus, Diacydonium & alia ex cotoneis malis præparata, Chermes grana, Rosarum rubrarum siccarum conserva, Cascarillæ Extractum, Simarouba, Malicorium, Terra Catechu, Draconis sanguis, Armena bolus, species & confectio de Hyacintho. Succi expressi a plurimis laudantur nec male, ex Plantagine, Bursa Pastoris, Portulaca, Urtica, quorum usus nimis inter nos negligitur; aliis Agrimonia, Bistorta, Tormentilla, quæ tamen ab initio statim data nimis adstringere mihi videtur, Mentha, quæ aquis ipsorum destillatis potentiora erunt, aqua Cinnamomi cydoniata, infusiones & decocta ex Caryophyllatæ radice, Millefolio, Veronica, Pilosella, Symphyto, Pimpinella & quæcunque demum adstringere in Materia Medica docemur, quorum longum indicem ASTRUC *a*) recenset, placent. Decocto corticum aurantiorum saturato ad duas circiter tertias redacto Anglos Medicos fere omnes uti reperio, optimumque inde effectum aliquoties ipse vidi. Raræ istius & pretiosæ *b*) Melitensis parasiticæ plantæ, Cynomorii coccinei, quod ad fungos olim perperam retulerunt, pulvere, feliciter fluxum

xum femininum cohibuit Baeckius *c*). Martialia præparata, quæ alias menſes promovent, hæmorrhagiam ſi ab obſtructione abdominalium viſcerum aut uteri vaſorum deperdito tono dependet, egregie ſiſtent, in quo caſu etiam alia aperientia & viſceralia remedia perbelle ſe habent. Circa Mercurialia, quæ Pitcarnio *d*) commendantur, "quia aliarum excretionum impedimenta æqualiter tollendo, ſicque „eas augendo, hanc minuant," experimenta nobis deſunt, quinin pluribus caſibus nihil virtutis habitura eſſe perſuaſum habemus, præcipue quum attenuando humorum maſſam, ſanguinem ad effluxum magis diſponant, & ſuppreſſi menſes illis revocentur *e*). Lenia anodyna, quæ profluvia moderari obſervata ſunt, e papavere, *f*) cynogloſſo, liquore anodyno Hoffmanni aut aqua Rabelii propinentur, ſed cauta manu, nec Anglos in liberaliori opii exhibitione temere quis in noſtris regionibus imitetur Medicus, nec cautelarum immemor ſit, quas deſideratiſſimus frater circa propinandum opium propoſuit *g*). An inter nos quoque obſervatum eſt, quod Brookes *h*) refert, inferioribus viſceribus affectis, opium minus in caput agere & hinc inſtante partu orta hæmorrhagia, largiter exhibito opio compeſci poteſt? Uſneam humani cranii, tanquam nauſeoſam & invalidam atque ex Helmontianis nugis petitam, Saccharum Saturni & ex illo compoſitam tincturam antiphtiſicam aliaque hujus farinæ plena diſcriminis remedia, utut quibusdam *i*) laudata, cautus Medicus rejiciat. Neque etiam fortia iſta ſtyptica, alumen, hæmatites lapis, Helvetii *k*) remedium ex alumine & ſanguine draconis, licet magno Sydenhamo Anglisque Medicis quotquot novi uſitata, arrident, cum non ſatis cauti in validiorum adſtringentium exhibitione eſſe poſſimus, nec niſi ſumma urgente neceſſitate ea dare debeamus. Nam præmature aut præpoſtere adhibita, prouti & opiata inſignem malorum Lernam poſt ſe ducere ſolent, menſium ſuppreſſio-

pressionem, scirrhum & cancrum uteri, hystericos affectus, fluorem album pertinacissimum, cachexiam, hydropem *l*) & icterum, aliaque quibus omnium observatorum paginæ refertæ scatent. Bene ergo GORTER *m*) ex quacunque causa nimis fluunt menses statim secundum inventam causam non omnem sistendum fluxum, sed sensim temperandum, neque effluentem sanguinem cohibendum clausis pudendis esse monet. Nollem tamen etiam cum LIEUTAUDO *n*) omnem rem, nisi graviora urgeant symptomata naturæ soli committere, & congrua victus ratione tantum fluxui obviam ire, donec febris lenta emergat, aut immineat marasmus, vel se prodant cachexiæ hydropisve indicia. Satius enim est & facilius incipienti malo mederi, quam exhaustis viribus ægræ, quum malum per longam moram invaluit, cum novis quoque morbis primarii mali sequelis luctari. Prudens ergo Medicus, si nullum in mora periculum est, a lenioribus ad potentiora sensim ascendit, ne & nihil agendo naturam deserat, & sine necessitate ancipitem & periculosam medicinam faciat. Sin autem a sola plethora nimium fluxum oriri constiterit, utique laudanda est methodus, quam in talibus adhibet FITZGERALD, *o*) qui præter venæsectionem nihil nisi tenuem victum & exactissimam diætam præscribit.

a) *Malad. des Femmes* T. II. p. 60. & 85.

b) MORGAGN. *de Sedib. & Cauf. Morb.* L. I. Ep. XIV. Art. 25. p. 117. b.

c) LINNÆI *Am. Acad.* Tom. IV. Diss. LXV.

d) *de Fluxu menstruo.* § 28.

e) FREIND *Emmenolog.* p. 148.

f) Opium optimum præ aliis omnibus in uteri hæmorrhagiis extollit inter alios WHYTT *Observations on the Nervous hypochondriac or hysteric disordres.* Edinb. 1765.

g) OBERLIN in *Dissert. de Opio liberius in Medicina adhibendo.* Arg. 1752.

h) *l. c.* p. 226.

i) inter alios ETTMÜLLERO & FREINDIO. *locc. citt.*

k) *Traité*

k) *Traité des pertes de Sang.* Paris, 1697.
l) Id quod de quernis glandibus in specie habet VOGEL *M. M.* p. 266.
m) *Comp. Med. II.* p. 167.
n) *Op. cit.* p. 452.
o) *Traité des Maladies de Femmes* p. 68.

§. XIII.

Externorum etiam remediorum nequaquam contemnendus usus est. Ligaturæ brachiis femoribusque injectæ, ÆGINETÆ *a*) jam laudatæ, modo non nimis arcte adstringantur, multum in effusioribus præcipue fluxibus valent. Quædam spongiam aceto vinoque rubro aut aliis roborantibus imbutam, vel ranarum sperma cum aceto & alumine plumaceolis exceptum, vel sperniolam Crollii pudoris sinui subjiciunt, aut lintea aceto madefacta *b*) lumbis imponunt, aut adstringentia emplastra, aut totum corpus linteo aceto forti imbuto obvolvunt. *c*) Ipso Vitrioli colcothare imbutum tortile linteum vaginæ, quousque potuit, cum successu primus intrusit, in desperato casu FRID. HOFFMANNUS. *d*) Fomenta ex balaustiorum & rosarum punicearum floribus, lauri foliis & menthæ herba, suffimigia ex odoratis, balsamicis, clysteres uterini, pessi ex calidioribus animalium stercoribus, asinino, canino, suillo, passim laudantur. Sed apage eorum succos expressos ori ingestos. Nec Jaspidi rubræ *e*) collo appensæ aut aliis amuletis male credulus fidem adhibe. Circa balnea in diversa abeunt auctores, aliis eadem laudantibus, aliis culpantibus. Mihi sese mutuo non intellexisse videntur. In ipso fluxu nemo sanus Medicus illa in usum vocaverit, at extra eundem balneum moderate adstringens uteri roborandi causa adhibitum quid nocere possit non video. Hysterica symptomata

mata quæ ſæpe concurrere ſolent, caſtoreo, laſere, ſuccini ſale, aliisque leniuntur. Hinc & fumigationem è ranis ſiccatis aut equinis ungulis, quam PASCHALIUS *f*) proponit, his potius quam ipſi primario morbo conducere crediderim.

a) L. III. C. 62.
b) TISSOT *Avis au Peuple. II.* p. 451. *edit. Lyon*, 1764.
c) FITZGERALD p. 319. Obſ. 2.
d) *Med. Ration. Syſt.* T. IV. P. II. Sect. I. C. V. Obſ. II. p. 120.
e) BOET. à BOOT. L. II. C. 102.
f) *Meth. cur.* L. I. C. 55.

§. XIV.

Omnia hæc remedia utut in ſpontaneis uteri hæmorrhagiis & lochiorum nimio fluxu efficacia, nihil præſtabunt, ſi in graviditate, abortu, placenta in partu prævia, relicto heterogeneo poſt partum in utero, fluxus contigerit copioſus. Tunc miſſis omnibus iſtis præter partium ligaturas, omnis periclitantis vitæ ſalus atque ſpes in periti Embryulci manu poſita eſt, qui lente ac prudenter feſtinando, juxta obſtetriciæ artis præcepta, quæ alibi traduntur, hærentia in utero ipſiusque hæmorrhagiam cauſantia, corpora quantocyus educat, licet ne ſic quidem ſemper ſervari mulieris vita poſſit. Ne vero ægrota inter operandum viribus deficiat, blandis cardiacis atque analepticis, nequaquam vero calidioribus, refocillanda eſt, atque tum demum, ubi ejecta ex utero ſunt, quæ præter naturam ibi hærebant, ſupradicta remedia in uſum trahenda ſunt.

§. XV.

Regimen vitæ exactiſſimum talibus ſanguinis profluviis laborantibus obſervandum eſt. Nimis calidus aër

denuo

denuo sanguinem in motum ciendo & rarefaciendo, curationi multum obest, frigus autem corporis superficiem stringens sanguinem ab exterioribus arcet, & versus uterum determinat. In cibo dando ceu graviter vulneratæ tractandæ sunt ægræ, & hinc pro re nata tenuissimus & parcissimus porrigendus est, ne nova plethora generetur, neque etiam ob dejectum plane ventriculi robur, quod semper hunc morbum comitatur, multum appetunt. Ratio tamen habenda est virium in iis, quæ enormibus profluviis plane exhaustæ sunt, ut pedetentim iterum omnium partium & præcipue ventriculi labefactatus valde tonus lenibus visceralibus roborantibus firmetur. Potus exhibendus temperans atque copiosus, sed semper medicatus, leniter roborans, qualem omnes aquæ minerales leviter martiales nobis præbent, quibus aliquid vini rubri austeri addi potest. Earum vero quæ spirituosis potibus indulgent cura nulla est. Reliquarum excretionum provida cura habeatur, ut rite procedant, ne turbatæ in utero sibi exitum quærant. Quies corporis imperetur sedulo, quæ fere sola hæmorrhagiæ minoris impetum sæpius compescuisse observata est. Et si cum FREINDIO *a)* erectum humani corporis situm inter causas ponimus, cur femininus sexus menstruam purgationem patiatur, situm quoque horizontalem ad moderandum istum fluxum servandum esse facile patet. Sed & mente tranquilla sit, caveatque sibi præcipue ab ira atque terrore, quibus non alia magis incurabiles hæmorrhagias producunt. Unica enim ROLFINCII *b)* observatio, qua feminæ, cui per duos menses sanguis fluxerat, terrorem profuisse affirmat, generali regulæ nil obest: nam licet terror utplurimum per breve tempus fluxum sistat, multo atrocius tamen eundem paulo post recrudescere facit. Eadem vitæ ratio, quum facillime morbus hic recidivas experiatur, postea continuetur præservandi scopo, interpositis passim lenibus la-

xantibus, *c*) & ut plethora præcaveatur, venæsectionibus debito temporei nstitutis.

a) *Emmenol.* p. 77.
b) *Med. Comment.* L. IX. S. VI.
c) Nam hæmorrhagia quælibet immodica, nisi quamprimum sedatā fuerit, leniens purgatio administretur, ne recidivam patiatur metuendum est. SYDENHAM *Febr. cont.* A. 1661. p. 42.

§. XVI.

HIPPOCRATIS *a*) effatum est: " quando menses copio-„siores prodeunt, morbi contingunt." Quod verum esse non in mensibus modo, sed omnibus uteri nimiis hæmorrhagiis dolendum est. Quibus enim nimium catamenia fluere solent, iis vasa uterina valde debilia esse significatur, hinc facillime vel abortiunt, vel plane steriles *b*) fiunt, & quibus ætate provectis nimia menstruatio supervenit, eas hæmorrhagia hæc plerumque incurabilis ad mortem usque comitatur, aut ulcus cancrumve uteri infert *c*). Illæ vero quæ in partu graves hæmorrhagias patiuntur, lipothymiis & convulsionibus, quæ fere semper funesti exitus in hoc affectu indicia sunt, periclitantur, & si etiam evadunt, per reliquum vitæ tempus valetudinariæ manent, & vel hydropicæ vel hecticæ moriuntur.

a) *Sect. V. Aph.* 57.
b) An ergo, quod LIEUTAUD *l. c.* p. 453. asseverat, mulieres post insolitam uteri hæmorrhagiam fœcundiores fieri, adeo generaliter pronunciandum erat?
c) LIEUTAUD *l. c.* p. 452.

